

**Halimi-Nedžibi protiv Austrije, Predstavka Br. 8/1991, U.N. Doc.
A/49/44 at 40 (1993).**

KOMITET PROTIV MUČENJA

Dvadeset šesta sednica
(30 april - 18 maj, 2001)

Odluka Komiteta protiv mučenja u skladu sa članom 22 Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka:

-Dvadeset šesta sednica-
povodom

Predstavka br. 219/2002

Podnosilac predstavke: g. Čani Haljimi-Nedžibi (kog predstavlja zastupnik)

Navodna žrtva: Podnosilac predstavke

Država potpisnica: Austrija

Datum podnošenja predstavke: 27. septembar, 1991.

Datum odluke o prihvatljivosti: 5. maj, 1992.

Komitet protiv mučenja osnovan u skladu sa članom 17 Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kazni,

Na sednici održanoj 18. novembra 1993,

Okončavši razmatranje predstavke br. 8/1991, podnetoj u ime g. Kanija Halimija Komitetu protiv mučenja u skladu sa članom 22 Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kazni,

Uzevši u obzir sva obaveštenja koja su mu podnosilac predstavke, njegov zastupnik i Država potpisnica stavili na raspolaganje,

Usvojio je sledeću:

Odluku u skladu sa članom 22 stav 7 Konvencije protiv mučenja:

1. Podnosilac predstavke je Čani Haljimi Nedžibi, jugoslovenski državljanin, koji se trenutno nalazi u zatvoru u Austriji. Tvrdi da je žrtva kršenja članova 12 i 15 Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kazni od strane Austrije. Predstavlja ga zastupnik.

Činjenice koje je predočio podnosilac predstavke

2.1 Podnosilac predstavke je uhapšen 19. aprila 1988. i optužen za trgovinu drogom. Postupak pred prvostepenim sudom je otvoren 23. januara 1989. Na dan 4. jula 1990. je proglašen krivim za vođenje međunarodne organizacije koja se navodno bavila trgovinom drogom u Austriji od novembra 1985. do decembra 1987. Prvostepeni sud (*Landesgericht für Strafsachen*) ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, na novčanu kaznu od 2 miliona šilinga, kao i na novčanu kaznu od 7 miliona šilinga za neplaćenu carinu. Apelacioni sud je 4. jula 1991. odbio žalbu podnosioca predstavke ali je smanjio njegovu kaznu zatvora na 18 godina.

2.2 Podnosilac predstavke tvrdi da je njega i šest svedoka, koje navodi poimence, nakon hapšenja maltretirao, tukao i mučio policijski inspektor J.J., koji je vodio krivičnu istragu protiv njih. Navodno su prisiljeni da daju inkriminišuće izjave. Žena podnosioca predstavke, koja je bila trudna oko tri-četiri meseca, je pobacila uskoro nakon što ju je ispitao policijski inspektor J.J. Policijski inspektor je navodno takođe pretio smrću podnosiocu predstavke. Podnosilac predstavke je ova pitanja pomenuo pred istražnim sudijom 5. decembra 1988. Konkretno, rekao je „Na mene je vršen pritisak sve dok nisam priznao da je droga moja. Inspektor J.J. me je zgrabio za kosu i bacio o zid, takođe mi je potopio glavu u kofu vode... Zadobio sam povredu oka zbog koja je iziskivala bolničko lečenje.“

2.3 Zastupnik podnosioca predstavke je tokom prvostepenog postupka zahtevao od suda da ne prihvati kao dokaz nijednu izjavu datu inspektoru J.J. Pozvao se na izjavu Austrije prilikom ratifikacije Konvencije protiv mučenja u julu 1987, koja glasi: „Austrija smatra član 15 Konvencije pravnim osnovom za neprihvatljivost upotrebe izjava za koje se utvrdi da su dobijene mučenjem.“ Sud je, međutim, odbacio njegov zahtev.

2.4 Apelacioni sud je odbacio zahtev zastupnika da poništi prvostepenu presudu, pri čemu je uzeo u obzir austrijsko zakonodavstvo, nepotkrepljenost navoda o zlostavljanju i činjenicu da nisu osporeni dokazi koje su dali najvažniji svedoci. Apelacioni sud je odlučio da se u ovim okolnostima ne postavlja pitanje neposredne primenljivosti ("*unmittelbare Anwendbarkeit*") Konvencije protiv mučenja.

Predstavka

3. Podnosilac predstavke tvrdi da propust austrijskih vlasti da u najkraćem roku istraže njegove navode o mučenju i odbijanje prvostepenog i drugostepenog suda da isključe iz dokaza izjave koje su on i nekoliko svedoka navodno dali usled mučenja predstavljaju povredu članova 12 i 15 Konvencije.

Napomene Države potpisnice i komentari podnosioca predstavke na njih

4.1 U podnesku od 27. februara 1992, Država potpisnica je tvrdila da je predstavka neprihvatljiva.

4.2 Tvrdila je da je krivični postupak protiv inspektora J.J. pokrenut 5. marta 1990. na osnovu prijave podnosioca predstavke i dalje u toku. Pripisala je dugotrajnost istraga činjenici da su se organi suočili sa teškoćama u dobijanju iskaza od svedoka iz bivše Jugoslavije i Turske. Država potpisnica je ukazala na mogućnost ponovnog razmatranja predmeta podnosioca predstavke ako sud proglasi inspektora J.J. krivim za zlostavljanje lica lišenih slobode u cilju iznuđivanja inkriminišućih izjava. Tvrdila je da bi ponovno suđenje predstavljalo delotvoran pravni lek.

4.3 Država potpisnica je zatim tvrdila da je podnosilac predstavke mogao da podnese žalbu Ustavnom sudu u skladu sa članom 144 saveznog Ustava, obzirom na to da tvrdi da je žrtva zloupotrebe upravnih ovlašćenja i prisile.

4.4 Država potpisnica je tvrdila da predstavka nije prihvatljiva shodno članu 22, stavu 5(b), Konvencije jer nisu iscrpljeni svi domaći pravni lekovi obzirom na to da podnosilac predstavke nije podneo nikakvu žalbu Ustavnom sudu a da je krivični postupak protiv g. J.J. i dalje u toku.

4.5 Štaviše, Država potpisnica je tvrdila da je predstavka neprihvatljiva jer nije saglasna sa odredbama Konvencije. Tvrdila je da navodi o mučenju svedoka nisu predočeni istražnom sudiji, već samo na suđenju, nakon što su svedocima pročitane njihove izjave; izjave su pravilno smatrane prihvatljivim dokazima pre tih navoda. Država potpisnica je pored toga tvrdila da su svedoci pred istražnim sudijom pružili nezavisne, prihvatljive dokaze. Država potpisnica je izjavila da je samo jedan svedok osporio istinitost izjave koju je dao policiji; međutim, njegova izjava nije inkriminirala podnosioca predstavke. Istinitost drugih izjava nije sporna.

4.6 U pogledu podnosioca predstavke, Država potpisnica je potvrdila da je pred istražnim sudijom tvrdio da je bio izložen mučenju; međutim, prema Državi potpisnici, on je porekao optužbe protiv njega i nije dao priznanje kao takvo; stoga se ne može reći da su njegove izjave korišćene kao dokazi suprotno članu 15.

4.7 Konačno, Država potpisnica je tvrdila da se na osnovu zapisnika sa suđenja čini da porota nije zasnovala svoju presudu na izjavama svedoka koji su tvrdili da su bili izloženi mučenju.

5.1 Zastupnik je u svojim komentarima na podnesak Države potpisnice ponovo izjavio da predstavka treba da bude proglašena prihvatljivom.

5.2 U pogledu iscrpljivanja domaćih pravnih lekova, zastupnik je izjavio da je neshvatljivo što krivični postupak protiv inspektora J.J. još nije okončan. Tvrdio je da postupak neosnovano dugo traje i ukazao na to da je njegovo odugovlačenje izgleda

prouzrokovano činjenicom da je Država potpisnica spojila predmet podnosioca predstavke sa drugim optužbama protiv inspektora J.J. Stoga teškoće u dobijanju iskaza svedoka u bivšoj Jugoslaviji i Turskoj u vezi sa jednom drugom istragom dovode do odlaganja istrage navoda podnosioca predstavke. Pored toga je tvrdio da sudovi nisu blagovremeno ispitali navode o mučenju tokom krivičnog postupka protiv podnosioca predstavke.

5.3 U pogledu žalbe Ustavnom sudu shodno članu 144 saveznog Ustava, zastupnik je tvrdio da podnosilac predstavke nema pravo na ovu vrstu žalbe jer se taj postupak odnosi na upravno a ne na krivično zakonodavstvo. Zastupnik je pored toga tvrdio da čak i da podnosilac predstavke ima na raspolaganju ovu vrstu žalbe, ona ne predstavlja delotvoran pravni lek jer krivični sudovi nisu vezani ocenom dokaza izvedenom pred Ustavnim sudom.

5.4 U pogledu tvrdnje Države potpisnice da član 15 Konvencije nije prekršen, zastupnik je tvrdio da tekst člana 15 ne ukazuje jasno na to kako se utvrđuje da li je neka izjava dobijena mučenjem. Tvrdio je da je dovoljno da podnosilac predstavke predoči neke dokaze koji ukazuju na to da je izjava dobijena mučenjem. S tim u vezi se pozvao na teškoće neke žrtve da dokaže da je bila izložena mučenju obzirom na izolaciju tokom lišenja slobode i odsustvo nezavisnih svedoka tokom saslušanja. Pored toga je izjavio da se član 15 odnosi na „svaku izjavu“ a ne samo na priznanja ili neistinite izjave, što Država potpisnica izgleda implicira. Na kraju je tvrdio da se ne može reći da je porota razmatrala navode podnosioca predstavke tokom njegovog suđenja, obzirom na to da inspektor J.J. nije ispitivan o tom pitanju niti suočen sa svedocima.

Odluka Komiteta o prihvatljivosti predstavke

6.1 Komitet je na svojoj osmoj sednici razmatrao prihvatljivost predstavke. Utvrdio je da isti predmet ne razmatra nijedno drugo međunarodno telo za ispitivanje ili rešavanje i da se predmet u vezi sa podnosiocem predstavke koji se nalazi pred Evropskom komisijom za ljudska prava odnosi na drugi predmet.

6.2 Komitet je zatim smatrao da u okolnostima ovog predmeta može da razmatra meritum predstavke shodno članu 22, st. 5(b) Konvencije. Komitet je u tom kontekstu smatrao da je došlo do neosnovanog odugovlačenja u sprovođenju istraga navoda o mučenju podnosioca predstavke izrečenim u decembru 1988. i da podnosilac predstavke očigledno nema nikakve dodatne delotvorne pravne lekove na raspolaganju.

7. Komitet je stoga 5. maja 1992. proglasio predstavku prihvatljivom. Primetio je da činjenice koje je predočio podnosilac predstavke mogu ukazivati na povrede članova 12 i 15 kao i nekih drugih odredbi Konvencije.

Podnesci Države potpisnice o meritumu i komentari podnosioca predstavke

8.1 U podnescima od 10. novembra 1992. i 4. januara 1993, Država potpisnica ponavlja da je podnosilac predstavke prijavio zlostavljanje više meseci nakon što se ono navodno

dogodilo. Tvrdi da podnosilac predstavke ima problema sa vidom od detinjstva i da se na levo oko prvi put požalio 16. septembra 1988. Zatvorski lekar je tokom pregleda 14. novembra 1988. utvrdio da podnosilac ima afikiju (nedostatak očnog sočiva) i *ablatio retinae* (odlubljenje mrežnjače). Kasnije je nakon pregleda u bečkoj Očnoj klinici zaključeno da je podnosilac predstavke slep na levo oko. Država potpisnica je Komitetu prosledila primerak zdravstvenog kartona podnosioca predstavke.

8.2 U pogledu istraga o navodima podnosioca predstavke, Država potpisnica izjavljuje da je tužilaštvo 6. novembra 1992. obustavilo krivični postupak protiv inspektora J.J. i jednog njegovog kolege na osnovu zaključka da je preliminarna istraga pokazala da su navodi u potpunosti nepotkrepljeni. Na preliminarnom ročištu je prevodilac koja je prisustvovala saslušanjima posvedočila da je ponašanje policajaca bilo korektno i da nikad nije prisustvovala nijednom činu mučenja. Samo su dva svedoka, obojica saoptuženici podnosioca predstavke, tvrdila da ih je inspektor J.J. udario jednom ili dva puta. Iskazi svih ostalih svedoka su bili oslobađajući. Ne postoje nikakvi medicinski dokazi koji bi potkrepili navode.

9.1 Zastupnik u komentarima na podneske Države potpisnice ponavlja tvrdnju da je povredu oka podnosioca predstavke prouzrokovao inspektor J.J. krajem juna ili početkom jula 1988, kada je podnosioca predstavke udario pištoljem i kada mu je glavu udario o sto.

9.2 Zastupnik zatim tvrdi da tužilac tokom preliminarnih istraga protiv inspektora J.J. nije pozvao neke svedoke koji su mogli da potvrde navode podnosioca predstavke. Jedna od njih je žena podnosioca predstavke, koja više ne živi u Austriji.

10. Komitet je 26. aprila 1993. od Države potpisnice zatražio da u konsultacijama sa zastupnikom podnosioca predstavke imenuje nezavisnog specijalistu oftalmologije koji će utvrditi datum i poreklo povrede oka. Zatim se pozvao na član 12 Konvencije i zatražio od Države potpisnice da podnese pisana obrazloženja za kašnjenje u pokretanju istrage o navodima podnosioca predstavke.

11.1 Država potpisnica je 27. jula 1993. prosledila Komitetu stručno mišljenje oftalmologa. U njegovom izveštaju se navodi da je podnosilac predstavke već bio slep na to oko u martu 1989. prilikom prvog pregleda u Očnoj klinici, da je slepilo rezultat ranijeg odlubljenja mrežnjače i da su se na oku pojavili prvi znaci spoljne razrokosti. Država potpisnica zaključuje da on mora da je oslepeo na to oko pre 1988. jer slepo oko počinje da biva razroko tek nakon dužeg slepila.

11.2 Država potpisnica podseća da je podnosilac predstavke uhapšen 19. aprila 1988. pod sumnjom da je umešan u međunarodnu trgovinu heroinom. Podnosilac predstavke je 5. decembra 1988. godine prvi put tvrdio da je bio izložen mučenju i pretnjama inspektora J.J. Ni dežurni ni istražni sudija nisu primetili nikakve znake zlostavljanja. Podnosilac predstavke je ponovio svoje navode u većem broju pisanih podnesaka javnom tužiocu, javnom pravobraniocu i ministru pravde. Istražni sudija je 16. februara 1989. ispitao

policijskog inspektora J.J. i jednog njegovog kolegu o ovim optužbama koje su oni porekli.

11.3 Obzirom da nisu mogli da budu utvrđeni ikakvi znaci povrede i da su policajci porekli optužbe, Država potpisnica tvrdi da ne postoje nikakve snažne sumnje da je počinjen akt mučenja. Stoga je odlučeno da krivični postupak protiv podnosioca predstavke može da se nastavi. Svedoci na suđenju podnosiocu predstavke, od 8. do 11. januara 1990, su izjavili da su ih zlostavljali inspektor J.J. i njegov kolega. Zato je 5. marta 1990. otvorena preliminarna istraga protiv ova dva policajca.

12. U svojim komentarima od 21. oktobra 1993. na podnesak Države potpisnice, zastupnik tvrdi da ga Država potpisnica nije konsultovala prilikom izbora lekara specijaliste. Zatim tvrdi da izveštaj stručnjaka nužno ne isključuje verziju događaja podnosioca predstavke. Naglašava da je podnosilac predstavke nakon zlostavljanja primio lekarsku pomoć u zatvoru ali da evidencija o njegovom lečenju nije sačuvana.

Razmatranje merituma

13.1 Komitet je razmatrao predstavku u svetlu svih obaveštenja koja su mu strane stavile na raspolaganje, u skladu sa zahtevom iz člana 22(4) Konvencije.

13.2 Komitet primećuje da podnosilac predstavke tvrdi da je bio zlostavljan nakon hapšenja, usled čega je zadobio povredu oka. Država potpisnica je porekla navodno zlostavljanje i tvrdi da podnosilac predstavke pati od te povrede oka još od detinjstva. Podnela je stručni izveštaj u kojem se zaključuje sa skoro apsolutnom sigurnošću da je podnosilac predstavke bio potpuno slep na levo oko već 1988. zbog odlubljenja mrežnjače.

13.3 Komitet primećuje da stručnost, nezavisnost i zaključci specijaliste oftalmologije nisu osporeni. Premda sa žaljenjem primećuje da se Država potpisnica nije konsultovala sa zastupnikom podnosioca predstavke pre no što je imenovala specijalistu, kao što je Komitet zahtevao u svojoj odluci od 26. aprila 1993, Komitet smatra da se njegovim zaključcima mora pridati dužan značaj.

13.4 Na osnovu informacija koje ima na raspolaganju, Komitet ne može da zaključi da su potkrepljeni navodi o zlostavljanju. Komitet u takvim okolnostima ne zaključuje da je došlo do kršenja člana 15 Konvencije.

13.5 Preostaje da se utvrdi da li je Država potpisnica ispunila svoju obavezu da sprovede blagovremenu i nepristrasnu istragu navoda podnosioca predstavke da je bio izložen mučenju, kao što član 12 Konvencije nalaže. Komitet primećuje da je podnosilac predstavke svoje navode izneo pred istražnim sudijom 5. decembra 1988. Premda je istražni sudija ispitao policajce o navodima 16. februara 1989, nije sprovedena nikakva istraga do 5. marta 1990, kada je protiv policajaca pokrenut krivični postupak. Komitet smatra da je petnaestomesečno kašnjenje u pokretanju istrage navoda o mučenju neosnovano dugo i da nije saglasno sa zahtevom iz člana 12 Konvencije.

14. Postupajući u skladu sa članom 22(7) Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Komitet protiv mučenja konstatuje da činjenice koje ima na raspolaganju ukazuju na povredu člana 12 Konvencije.

15. Od Države potpisnice se zahteva da obezbedi da ubuduće ne dolazi do sličnih povreda.

16. Shodno pravilu 111(5) svog Poslovnika, Komitet želi da u roku od 90 dana primi informacije o svim relevantnim merama koje je Država potpisnica preduzela u skladu sa Konstatacijama Komiteta.